

Aspecten van de Rechterperiferie: Binnen en Buiten de VP in het Zulu*

Leston Buell

Leiden University Centre for Linguistics

dr.bulbul@yahoo.com

TiN-dag, Utrecht, 2 februari 2008

1 Binnen en buiten de VP: bekende tests

Er zijn drie bekende tests om vast te stellen of een element binnen of buiten de VP staat (van der Spuy 1993; Buell 2005):

- Objectmarkering

- (1) a. Umfundisi u-bon-e izingane.]_{VP}
1.leraar SM1-zien-CJ 10.kinderen
“De leraar heeft (de) kinderen gezien.”
b. Umfundisi u-**zi**-bon-ile]_{VP} izingane.
1.leraar SM1-OM10-zien-DJ 10.kinderen
“De leraar heeft de kinderen gezien.”

- Congruentie met het subject

- (2) a. **Ku**-fik-e izingane.]_{VP}
SM17-aankomen-CJ 10.kinderen
“De kinderen zijn gekomen.” OF “Er zijn kinderen gekomen.”
b. Izingane **zi**-fik-ile.]_{VP}
10.kinderen SM10-aankomen-DJ
c. **Zi**-fik-ile]_{VP} izingane.
SM10-aankomen-DJ 10.kinderen
“De kinderen zijn gekomen.”

*Ik wil de volgende personen graag bedanken: mijn Zulu-informanten Pamela Sosibo, Reginald Mbona, Thembi Nzimande, Dr. Zilungile Sosibo en vooral Meritta Xaba; mijn collega's te Leiden op het NWO-programma Word Order and Morphological Marking in Bantu: Lisa Cheng, Kristina Riedel, Thilo Schadeberg en Jenneke van der Wal; mijn informant voor het Italiaans Ivano Caponigro; Hille Reckman voor haar hulp met het Nederlands; en Laura Downing.

- Conjoint/disjoint-alternantie

- (3) a. U-cul-*e* kahle.]_{VP} (conjoint)
SM2S-zingen-CJ goed
- b. * U-cul-*ile*]_{VP} kahle. (disjoint)
SM2S-zingen-DJ goed
“Je hebt goed gezongen.”

- (4) Morforlogie conjoint/disjoint-alternantie

	Conjoint	Disjoint
Tegenwoordige tijd	<i>bacula</i> ... ‘ze zingen’	<i>bayacula</i> ‘ze zingen’
Recente verleden tijd	<i>bacul<i>e</i></i> ... ‘ze hebben gezongen’	<i>bacul<i>ile</i></i> ‘ze hebben gezongen’

2 Te vergelijken met het Italiaans?

- (5) a. Focus:
Hanno letto questo libro GLI STUDENTI.
hebben.3P gelezen die.M boek de studenten
“DE STUDENTEN hebben dit boek gelezen.”
- b. Rechtsverplaatsing:
Hanno letto questo libro, gli studenti.
≈ “De studenten hebben dit boek gelezen.”

Hypothese:

- Zulu VP-interne positie ≈ Italiaanse focus

(6) a. Ba-fund-*e* le ncwadi.]_{VP} [Zulu]
SM2-lezen-CJ 9.dit 9.boek

b. Hanno letto QUESTO LIBRO. [Italiaans]
hebben.3p gelezen dit.M boek
“Ze hebben DIT BOEK gelezen.”

 - Focusinterpretatie mogelijk (of noodzakelijk)
 - Geen objectmarkeerder/object clitic
- Zulu VP-externe positie ≈ Italiaanse rechtsverplaatsing

(7) a. Ba-*yi*-fund-*ile*]_{VP} le ncwadi. [Zulu]
SM2-OM9-lezen-DJ 9.dit 9.boek

b. **Lo** hanno letto, questo libro. [Italiaans]
hem hebben.3p gelezen dit.M boek
“Ze hebben dit boek gelezen.”

 - Focusinterpretatie niet mogelijk
 - Aanwezigheid objectmarkeerder/object clitic

3 Eigenschappen van de twee posities

We zullen nu de distributie bekijken van een aantal elementen binnen en buiten de VP,

3.1 Focus

3.1.1 Focus op zich

- Gefocaliseerd element → binnen de VP.

- (8) a. Izingane zi-dlala phandle.]_{VP}
10.kinderen SM10-spelen buiten
“De kinderen spelen BUITEN.”
b. Izingane zi-**ya**-dlala]_{VP} phandle.
10.kinderen SM10-DJ-spelen buiten
“De kinderen spelen buiten.”

3.1.2 Wh-elementen

- Wh-element → binnen de VP.

- (9) a. U-cul-**e** iphi ingoma?]_{VP}
SM2S-zingen-CJ 9.welk 9.lied
b. * U-cul-**ile**]_{VP} iphi ingoma?
SM2S-zingen-DJ 9.welk 9.lied
“Welk lied heb je gezongen?”

3.1.3 ‘Alleen, slechts’

- Element beperkt door ‘slechts, alleen’ → binnen de VP.

Kuphela ‘slechts’.

- (10) a. A-**ngi**-bon-anga nina kuphela.]_{VP}
NEG-SM1S-zienNEG jullie slechts
b. * A-**ngi-ni**-bon-anga]_{VP} nina kuphela.
NEG-SM1S-SM2PzienNEG jullie slechts
“Ik zag niet alleen jullie.”
- (11) a. **Ku**-cul-e uSipho kuphela.]_{VP}
SM17-zingen-CJ 1.Sipho only
“Alleen Sipho heeft gezongen.”
b. * **U**-cul-e ingoma enhle]_{VP} uSipho kuphela.
SM1-zingen-CJ 9.lied 9.mooi 1.Sipho only
Bedoeling: “Alleen Sipho heeft een mooi lied gezongen.”

-Odwa ‘alleen’. Dit woord is dubbelzinnig: ‘slechts’ of ‘zonder gezelschap, in zijn eentje’.

- (12) a. **Ku**-cul-e [uSipho yedwa.]_{VP}
 SM17-zingen-CJ 1.Sipho 1.alleen
 “Alleen Sipho heeft gezongen.”
 b. USipho **u**-cul-e yedwa.]_{VP}
 1.Sipho SM1-zingen-CJ 1.alleen
 “Sipho heeft alleen/in zijn eentje gezongen.”
- (13) a. A-**ku**-cul-anga [uSipho yedwa.]_{VP}
 NEG-SM17-zingen-NEG 1.Sipho 1.alleen
 “Niet alleen Sipho heeft gezongen.”
 b. USipho a-**ka**-cul-anga yedwa.]_{VP}
 1.Sipho NEG-SM1-zingen-NEG 1.alleen
 “Sipho heeft niet alleen/in zijn eentje gezongen.”

-Odwa, al dan niet drijvend, komt niet voor buiten de VP:

- (14) a. Ngi-bon-**e** abangane bami bodwa.]_{VP}
 SM1S-zien-CJ 2.vrienden 2.mijn 2.alleen
 b. * Ngi-**ba**-bon-**ile**]_{VP} abangane bami bodwa.
 SM1S-OM2zien-DJ 2.vrienden 2.mijn 2.alleen
 “Ik heb alleen maar mijn vrienden gezien.”
- (15) a. Izingane zi-cul-**e** zodwa.]_{VP}
 10.kinderen SM10-zingen-CJ 10.alleen
 b. * Izingane zi-cul-**ile**]_{VP} zodwa.
 10.kinderen SM10-zingen-DJ 10.alleen
 “De kinderen hebben alléén/in hun eentje gezongen.”

Met betrekking tot de distributie van ‘slechts’ lijkt de Zulu VP-interne positie op de Italiaanse focuspositie:

- (16) a. Hanno letto questo libro SOLAMENTE GLI STUDENTI.
 hebben.3P gelezen die.M boek alleen de studenten
 b. * Hanno letto questo libro, solamente gli studenti.
 “Alleen de studenten hebben dit boek gelezen.”

Negatie. De VP-interne positie valt onder het bereik van negatie:

- (17) A-**ku**-cul-anga uSipho kuphela.]_{VP}
 NEG-SM17-zingen-NEG 1.Sipho slechts
 “Niet alleen Sipho heeft gezongen.” $\neg > slechts$
 NIET “Alleen Sipho heeft niet gezongen.” $slechts > \neg$

Maar ze verschillen in wat het bereik van negatie betreft:

- (18) Non hanno letto questo libro SOLAMENTE GLI STUDENTI.
 niet hebben.3P gelezen die.M boek alleen de studenten
 “Alleen de studenten hebben dit boek niet gelezen.” $slechts > \neg$

3.2 ‘Geen enkel’

- ‘geen enkel’ → binnen de VP.

- (19) a. A-*ngi-chith-anga* ngisho n-erandi elilodwa.]_{VP}
 NET-SM1S-uitgeven-NEG zelfs en-5.rand 5.een
- b. * A-*ngi-li-chith-anga*]_{VP} ngisho n-erandi elilodwa.
 NET-SM1S-OM5-uitgeven-NEG zelfs en-5.rand 5.een
 “Ik heb geen enkele rand uitgegeven.”
- (20) a. A-*ku-phendul-anga* ngisho n-oyedwa umfundi.]_{VP}
 NET-SM17-antwoorden-NEG zelfs en-1.een 1.student
- b. * A-*ka-phendul-anga*]_{VP} ngisho n-oyedwa umfundi.
 NET-SM17-antwoorden-NEG zelfs en-1.een 1.student
 “Geen enkele student heeft geantwoord.”

3.3 (*Ngisho*) *na-* ‘zelfs’

- DP gemodificeerd door (*ngisho*) *na-* ‘zelfs’ → binnen of buiten de VP.

- (21) a. *Ngi-bon-e* ngisho n-oSipho.]_{VP}
 SM1S-zien-CJ zelfs en-1.Sipho
- b. *Ngi-m-bon-ile*]_{VP} ngisho n-oSipho.
 SM1S-OM1-zien-DJ zelfs en-1.Sipho
 “Zelfs Sipho heb ik gezien.”
- (22) a. *U-hamb-ile*]_{VP} ngisho n-oSipho.
 SM1S-gaan-DJ zelfs en-1.Sipho
- b. *Ku-hamb-e* ngisho n-oSipho.]_{VP}
 SM17-gaan-CJ zelfs en-1.Sipho
 “Zelfs Sipho is weggegaan.”

Bij ‘zelfs’ zit het dus anders dan bij ‘slechts’.

- (23) a. *U-hamb-ile*]_{VP} ngisho n-oSipho.
 SM1S-gaan-DJ zelfs en-1.Sipho
 “Zelfs Sipho is weggegaan.”
- b. * *U-hamb-ile*]_{VP} uSipho kuphela.
 SM1S-gaan-DJ 1.Sipho slechts
 Bedoeling: “Alleen Sipho is weggegaan.”

Dit geldt niet alleen voor de rechterperifie, maar ook voor preverbale posities:

- (24) a. Ngisho n-oSipho u-hamb-ile.]_{VP}
 zelfs en-1.Sipho SM1S-gaan-DJ
 “Zelfs Sipho is weggegaan.”
- b. * USipho kuphela u-hamb-ile.]_{VP}
 1.Sipho slechts SM1S-gaan-DJ
 Bedoeling: “Alleen Sipho is weggegaan.”

- (25) a. Ngisho n-oSipho ngi-m-bon-ile.]_{VP}
 zelfs en-1.Sipho SM1S-OM1-zien-DJ
 “Zelfs Sipho heb ik gezien.”
 b. * USipho kuphela ngi-m-bon-ile.]_{VP}
 1.Sipho slechts SM1S-OM1-zien-DJ
 Bedoeling: “Alleen Sipho heb ik gezien.”

In het Italiaans is ‘zelfs’ niet compatibel met rechtsverplaatsing:

- (26) a. Lo ha letto perfino GIANNI.
 hem heeft gelezen zelfs Gianni
 “Zelf Gianni heeft het gelezen.”
 b. * Lo ha letto, perfino Gianni.
 hem heeft gelezen zelfs Gianni

3.4 Universele quantoren

Het woord *-onke* heeft drie betekenissen:¹

- In combinatie met een meervoudige DP heeft het de betekenis van ‘**al(le)**, **allemaal**’:

- (27) a. *Abafundi bonke* engi-b-azi-yo ba-fik-ile.
 2.studenten 2.al REL:SM1S-OM2-kennen-REL SM2-aakomen-DJ
 b. *Bonke abafundi* engi-b-azi-yo ba-fik-ile.
 2.al 2.studenten REL:SM1S-OM2-kennen-REL SM2-aakomen-DJ
 “Al de studenten die ik ken zijn gekomen.”

- In combinatie met een enkelvoudige DP kan het de betekenis hebben van ‘**ieder**, **elk**’ of van ‘**al**, **geheel**’, afhankelijk van de volgorde:

- (28) *Yonke ingane* i-fik-ile e-be kufanele i-fik-e.
 9.al 9.kind SM9-aankomen-DJ REL:SM9-was moeten SM9-aankomen-FV
 “Ieder kind is gekomen dat moest komen.”
 (29) ... w-a-hamba *izwe lonke* la-seGibithe.
 SM1-PST-gaan 5.land 5.al 5.van-Egypte
 “...en hij is door het hele (land) Egypte gereisd.”

¹ Du Plessis (1983) behandelt deze quantor in het Xhosa.

3.4.1 ‘Al, allemaal’

- *-onke* ‘al, allemaal’ (drijvend of niet) → binnen of buiten de VP.

Nomen en quantor naast elkaar:

- (30) a. ***Ku-fik-e*** bonke abantu abebemenyiwe.]_{VP}
 SM17-komen-CJ 2.al 2.mensen REL:SM2uitgenodigd
- b. ***Ba-fik-ile***]_{VP} bonke abantu abe-be-meny-iwe.
 SM2-komen-DJ 2.al 2.mensen REL:SM2uitgenodigd
 “Al de uitgenodigde mensen zijn gekomen.”

Drijvende quantor:

- (31) a. Ngi-ni-bon-***e*** nonke.]_{VP}
 SM1S-OM2P-zien-CJ 2P.al
- b. Ngi-ni-bon-***ile***]_{VP} nonke.
 SM1S-OM2P-zien-DJ] 2P.al
 “Ik heb jullie allemaal gezien.”
- (32) a. Izingane zi-thanda amaswidi]_{VP} zonke.
 10.kinderen SM10-houden.van 6.snoep 10.al
- b. Izingane zi-***wa***-thanda zonke]_{VP} amaswidi.
 10.kinderen SM10-OM6-houden.van 6.snoep 10.al
 “Kinderen houden allemaal van snoep.”

In het Italiaans is ‘al’ compatibel alleen met de focuspositie:

- (33) a. Hanno letto questo libro TUTTI GLI STUDENTI.
 hebben.3P gelezen die.M boek al de studenten
 “Al de studenten hebben dit boek gelezen.”
- b. * Hanno letto questo libro, tutti gli studenti.

De VP-externe positie valt wel onder het bereik van negatie, net als de VP-interne:

- (34) a. Izingane ***zonke*** a-zi-thand-i amaswidi.]_{VP}
 10.kinderen 10.al NEG-SM10-houden.van-NEG 6.snoep
 “De kinderen houden allemaal niet van snoep.” $\forall > \neg$
- b. Izingane a-zi-thand-i amaswidi]_{VP} ***zonke***.
 10.kinderen NEG-SM10-houden.van-NEG 6.snoep 10.al
 “Niet alle kinderen houden van snoep.” $\neg > \forall$

3.4.2 ‘Ieder, elk’

- *-onke* ‘ieder, elk’ → binnen de VP.

- (35) a. Ngi-bon-*e* wonke umfundi o-m-azi-yo.]_{VP}
 SM1S-zien-CJ 1.al 1.student REL:SM2S-OM1-kennen-REL
- b. * Ngi-*m*-bon-*ile*]_{VP} wonke umfundi omaziyo.
 SM1S-OM1-zien-DJ 1.al 1.student REL:SM2S-OM1-kennen-REL
 “Ik heb iedere student gezien die je kent.”

Bij subjecten is de situatie echter minder duidelijk dan bij objecten:

- (36) a. *Ku*-fik-*e* wonke umfundi o-m-azi-yo.]_{VP}
 SM17-aan.komen-CJ 1.al 1.student REL:SM2S-OM1-kennen-REL
- b. ? *U*-fik-*ile*]_{VP} wonke umfundi o-m-azi-yo.
 SM1-aan.komen-DJ 1.al 1.student REL:SM2S-OM1-kennen-REL
- c. Wonke umfundi o-m-azi-yo *u*-fik-*ile*]_{VP}.
 1.al 1.student REL:SM2S-OM1-kennen-REL SM1-aan.komen-DJ
 “Iedere student die je kent is aangekomen.”

3.5 NPIs (negatieve polaire uitdrukkingen)

- Sommige NPIs mogen buiten de VP staan.
- De VP-externe positie valt onder het bereik van negatie.

Nakanye ‘geen keer’ en *ndawo* ‘nergens’ mogen (moeten?) buiten de VP staan:

- (37) a. A-ngi-*yi*-bon-anga]_{VP} le ndoda nakanye.
 NEG-SM1S-OM9-zien-NEG 9.deze 9.man geen.keer
- b. A-ngi-*yi*-bon-anga]_? nakanye]_? le ndoda.
 NEG-SM1S-OM9-zien-NEG geen.keer 9.deze 9.man
- c. * A-ngi-bon-anga le ndoda]_? nakanye.]_?
 NEG-SM1S-zien-NEG 9.deze 9.man geen.keer
- d. * A-ngi-bon-anga nakanye le ndoda.]_{VP}
 NEG-SM1S-zien-NEG geen.keer 9.deze 9.man
 “Ik heb deze man geen enkele keer gezien.”
- (38) a. A-ngi-*yi*-bon-anga]_{VP} le ndoda ndawo.
 NEG-SM1S-OM9-zien-NEG 9.deze 9.man nergens
- b. A-ngi-*yi*-bon-anga]_? ndawo]_? le ndoda.
 NEG-SM1S-OM9-zien-NEG nergens 9.deze 9.man
- c. * A-ngi-bon-anga le ndoda]_? ndawo.]_?
 NEG-SM1S-zien-NEG 9.deze 9.man nergens
- d. * A-ngi-bon-anga ndawo le ndoda.]_{VP}
 NEG-SM1S-zien-NEG nergens 9.deze 9.man
 “Ik heb deze man nergens gezien.”

Dat sommige NPIs buiten de VP moeten komen te staan blijkt ook uit de distributie van conjoint en disjunct werkwoordvormen:

- (39) a. A-*ngi-gqok-ile*]_{VP} kwanhlobo.
 NEG-SM1S-zien-DJ helemaal
- b. * A-*ngi-gqok-e* kwanhlobo.]_{VP}
 NEG-SM1S-zien-CJ helemaal
 “Ik ben helemaal niet gekleed.”

Kale nomina. Als we kale nomina (nomina zonder preprefix) voor NPIs houden, dan blijkt het dat sommige NPIs ook binnen de VP voorkomen:

- (40) a. A-*ngi-theng-anga isigqoko*. (niet kaal)
 NEG-SM1S-kopen-NEG 7.hoed
 “Ik heb geen hoed gekocht.”
- b. A-*ngi-theng-anga sigqoko*. (kaal)
 NEG-SM1S-kopen-NEG KAAL7.hoed
 “Ik heb helemaal geen hoed gekocht.”
- (41) a. A-*ngi-qgok-e sigqoko*.]_{VP}
 CJ-SM1S-dragen-CJ KAAL7.hoed
 “Ik heb geen hoed op.”
- b. A-*ngi-qgok-ile*]_{VP?} sigqoko.]_{VP?}
 CJ-SM1S-dragen-DJ KAAL7.hoed
 “Ik heb helemaal geen hoed op.”

3.6 Pronominale dubbelgangers

Er komt soms een zelfstandig pronomen voor als dubbelganger van een overt argument. De precieze werking van dit pronomen m.b.t. de interpretatie van de zin is subtiel en niet goed begrepen.²

- (42) a. Izingane *zona* zi-cul-ile.
 10.kinderen 10.PRON SM10-zingen-DJ
- b. *Zona* izingane zi-cul-ile.
 10.kinderen 10.PRON SM10-zingen-DJ
 “De kinderen hebben gezongen.”

- Pronominale dubbelganger → buiten de VP.

- (43) a. Izingane zi-cul-*ile*]_{VP} zona.
 10.kinderen SM10-zingen-DJ 10.PRON
- b. * Izingane zi-cul-*e* zona.]_{VP}
 10.kinderen SM10-zingen-CJ 10.PRON
 “De kinderen hebben gezongen.”

² Du Plessis en Visser (1992) behandelen deze pronomina als drijvende elementen, samen met *-onke* ‘al(le)’ en *-odwa* ‘alleen’.

4 Nietverbale predicatie

Er zijn belangrijke overeenkomsten tussen verbale en niet-verbale predicaten met betrekking tot congruentie en het bereik van negatie:

- (44) a. Umuntu engi-m-bon-ile **u**-khona.]_{VP}
 1.persoon REL:1S-OM1zien-DJ SM1-er
 “De persoon die ik gezien heb is er.”
- b. **U**-khona]_{VP} umuntu engi-m-bon-ile.
 SM1-er 1.persoon REL:1S-OM1zien-DJ
 “Ik heb iemand gezien.”
- c. **Ku**-khona umuntu engi-m-bon-ile.]_{VP}
 SM17-er 1.persoon REL:1S-OM1-zien-DJ
 “Ik heb iemand gezien.” (“Er is iemand die ik gezien heb.”)
- d. * Umuntu engi-m-bon-ile **ku**-khona.]_{VP}
 1.persoon REL:1S-OM1zien-DJ SM17-er
- (45) a. Umuntu engi-m-bon-ile a-**ke**-kho.]_{VP}
 1.persoon REL:1S-OM1zien-DJ NEG-SM1-er
 “De persoon die ik gezien heb is er niet.” $\exists > \neg$
- b. A-**ke**-kho]_{VP} umuntu engi-m-bon-ile.
 NEG-SM1-er 1.persoon REL:1S-OM1zien-DJ
 “Ik heb niemand gezien. Er is niemand die ik gezien heb.” $\neg > \exists$
- c. A-**ku**-kho muntu engi-m-bon-ile.]_{VP}
 NEG-SM17-er KAAL.1.persoon REL:1S-OM1zien-DJ
 “Ik heb niemand gezien.” (“Er is niemand die ik gezien heb.”) $\neg > \exists$
- d. * A-**ke**-kho]_{VP} muntu engi-m-bon-ile.
 NEG-SM1-er KAAL.1.persoon REL:1S-OM1zien-DJ

Echter zijn er opvallende verschillen tussen beide:

- (46) a. * A-ku-kho ijusi kuphela.]_{VP}
 NEG-SM17-er 9.sap alleen
 “Er is niet alleen maar sap. (Er is ook melk.)”
- b. A-ngi-phuz-anga ijusi kuphela.]_{VP}
 NEG-SM1S-drinken-NEG 9.sap alleen
 “Ik heb niet alleen maar sap gedronken. (Ik heb ook melk gedronken.)”
- (47) a. Ku-khona ijusi kuphela.]_{VP}
 SM17-er 9.sap alleen
 “Er is alleen maar sap.”
- b. Ngi-phuz-e ijusi kuphela.]_{VP}
 SM1S-drinken-CF 9.sap alleen
 “Ik heb alleen maar sap gedronken.”

5 Conclusie

(48) Eigenschappen van de VP-interne en VP-externe posities

	VP-intern	VP-extern
focus	✓	*
<i>wh</i> -element	✓	*
‘slechts’	✓	*
‘geen enkel’	✓	*
‘ieder’	✓	*
‘zelfs’	✓	✓
‘al, allemaal’	✓	✓
NPIs	✓	✓
onder negatie	✓	✓
pronominale dubbelgangers	*	✓

(49) Vergelijking tussen het Zulu en het Italiaans

	Zulu VP-intern	Zulu VP-extern	Italiaans focus	Italiaans verplaatsing
objectmorfeem	✓	*	✓	*
focus	✓	*	✓	*
‘slechts’	✓	*	✓	*
‘zelfs’	✓	✓	✓	*
‘al, allemaal’	✓	✓	✓	*
onder negatie	✓	✓	*	

Interessante conclusies:

- Beide posities in het Zulu vallen onder het bereik van negatie, wat niet het geval is in het Italiaans. Dit is te zien aan de hand van: NPIs, ‘al, allemaal’ en existentiële constructies.
- ‘Zelfs’ gedraagt zich niet als ‘slechts’.
- De VP-externe positie lijkt niet op rechtsverplaatsing. De Zulu externe positie kan gemodificeerd worden door zowel ‘zelfs’ als ‘al(lemaal)’.

Problemen voor verder onderzoek:

- Syntactische analyse: bereik van negatie (Cheng en Downing 2006, Thwala 2004).
- Vergelijking tussen verbale en niet-verbale predicatie.
- Vergelijking tussen de rechter- en linker-periferie: rechterperifere VP-externe positie, preverbale subjectpositie en linkerperifere topicpositie.

Referenties

- Buell, L. C. (2005). *Issues in Zulu Verbal Morphosyntax*. Ph. D. thesis, University of California, Los Angeles.
- Cheng, L. and L. J. Downing (2006). Where's the topic in Zulu? Manuscript, Leiden University.
- du Plessis, J. A. (1983). The quantifier *onke* in Xhosa. *Stellenbosch Studies in African Languages 1*, 79–114.
- du Plessis, J. A. and M. Visser (1992). *Xhosa Syntax*. Pretoria: Via Afrika.
- Thwala, N. (2004). The CP periphery and the syntax of questions, clefts, and relative clauses in Bantu. Leiden University presentation.
- van der Spuy, A. (1993). Dislocated noun phrases in Nguni. *Lingua 90*, 335–355.